

Zápis z jednání Pracovního týmu č. 3 (PT3) Odborné komise pro důchodovou reformu (OK): *Komplexní systémové analýzy, zásluhovost a transfery mezi rodinami a státem*

Datum: 16. dubna 2015, 15:00

Místo: Klub, MPSV ČR, Na Poříčném právu 1/376, 128 01 Praha 2

Přítomni: viz příložený seznam

XX

Program jednání:

- 1. Schválení zápisu z minulého jednání PT3**
- 2. Projednání návrhu diferenciací sazeb pojistných odvodů pro rodiny s dětmi**
 - A) Úvod k navrženému opatření**
 - B) Způsob řešení**
- 3. Sestavení týmu pro klasifikaci nákladů ušlých příležitostí**
- 4. Další priority pracovního týmu pro letošní rok**

Ad 1. Schválení zápisu z minulého jednání PT3

p. Hampl zahájil jednání a doplnil, že k zápisu z minulého jednání pracovního týmu již nebyly žádné další připomínky. Připomněl, že do zápisu byla doplněna definice nákladů ušlé příležitosti.

Ad 2. Projednání návrhu diferenciací sazeb pojistných odvodů pro rodiny s dětmi

p. Potůček uvedl, že cílem je projednání návrhu diferenciací sazeb pojistných odvodů pro rodiče s dětmi v průběžném pilíři. Jde o to návrh dopracovat do podoby, ve které by se mohl předložit OK 21. května k posouzení a k případnému schválení, tak aby se mohl promítnout do legislativních prací nad novelou zákona, která je nyní zpracovávána na půdě MPSV. Text návrhu reprezentuje velké úsilí několika členů pracovního týmu a zároveň i pracovníků Sekce 7 a dalších pracovníků MPSV a ČSÚ. V průběhu zpracování návrhu se zvažovalo několik alternativ z hlediska navrhovaných sazeb ve vztahu k rodičům pečujícím o děti. Nakonec byl předložen pouze jeden návrh, ačkoli se nejedná o konečné rozhodnutí.

p. Pernes s návrhem souhlasil za předpokladu, že je rozpočtově neutrální. Nesouhlasil s tím, že by se návrh měl vázat pouze na manžele. Navrhl tento pojem nahradit pojmem osob vychovávajících společné děti ve společné domácnosti. Upozornil na nutnost toto legislativně ošetřit.

p. Schlanger souhlasil, že je nutné najít vhodnou formulaci okruhu dotčených osob, kde by měli být zahrnuti rodiče, kteří se na výchově dětí podílejí.

p. Hutař doporučil, aby se v definici jednalo o rodiče a o osoby jim na roveň postavené (adopce, pěstounská péče, atd.).

p. Fiala souhlasil, že i nesezdaní partneři by měli mít stejné právo jako manželé. Podmíněno by to ale mělo být tím, že budou jako partneři posuzováni i s ohledem na ostatní účely, aby žena nevystupovala jako matka samoživitelka například ve vztahu k příspěvku na bydlení.

p. Schlanger vyzval k návratu k sociální doktríně vypracované v roce 2001. Dále uvedl, že připravuje přednášku o mnohovrstevnatosti problémů ve vztahu mezi pojistnými a nepojistnými systémy. Tam se naráží na téma příspěvků na děti, kdo má na tyto dávky nárok a zda podporují populační politiku. Naše komise se těchto témat dotýká, protože již funguje delší dobu, ale měla by se jimi zbývat především komise pro rodinnou politiku. Důchodová komise vznikla krátce po volbách, zatímco komise pro rodinnou politiku vznikla až nedávno a zatím nefunguje se stejnou dynamikou. Důchodová komise by tedy komisi pro rodinnou politiku měla v tomto smyslu hlavně provokovat a podněcovat.

p. Potůček zmínil, že obecný závěr nedávno konané konference o rodinné politice je, že podpora rodinám s dětmi v této zemi je nedostatečná a naprosto zřejmá a je třeba ji podporovat všemi možnými kanály. Proto souhlasil s námětem p. Schlanger. Rodiny s dětmi mohou být podporovány jak nepojistnými dávkami, tak prostřednictvím důchodového systému.

p. Patta uvedl, že *zákon č. 586/1992 Sb.*, o daních z příjmů je nevýhodně nastavený vůči rodinám. Tento zákon nás stál za posledních dvacet let nejméně 600 000 nenarozených dětí a je třeba jej změnit. Odkázal na přednášku *Sociálně ekonomická hlediska podpory rodin*, kde se detailně vykresluje současná situace, ale i způsoby, jak se z ní dostat.

p. Machanec měl dvě technické poznámky. Nejdříve zmínil, že pokrok oproti prosinci je takový, že tentokrát se vycházelo z dat šetření výběrového šetření EU-SILC, která poskytl ČSÚ. Tentokrát byl zmapován počet rodin bez dětí a s dětmi. Dále uvedl, že z pohledu doporučení pro důchodový systém se tu vážně diskutovalo, zda dochází nebo nedochází ke komplikaci důchodového systému. Slevy na pojistném žádným způsobem neovlivňují konstrukci výpočtů důchodů ani sběr dat. Fungování ČSSZ se změny přímo nedotknou, s výjimkou situace, kdy jednou za tři roky bude provádět kontrolu podniku, kde bude kontrolovat, zda pojistné své zaměstnance odvádí správně. Na evidenčním listu důchodového pojištění se hlásí, kolik daný člověk vydělal, ale není tam žádná informace o tom, kolik bylo na pojistném odvedeno. Na evidenčním listu se tedy bude vykazovat vždy stejné číslo při stejné hrubé mzdě. To je pak základem výpočet důchodu. Slevy tedy na výpočet důchodů nemají žádný vliv a do budoucna tedy nebude žádný problém s výpočty důchodů.

p. Linhart požádal, aby byl na jednání PT3 pozván někdo z Komise pro rodinnou politiku, aby si tím mohl vyslechnout, co přesně má tato komise ve svém portfoliu. Dále zmínil, že v rámci podpory rodičům a osobám vychovávajícím děti ve společné domácnosti může v jistých případech nastat, že ačkoli se daným osobám dočasně pojistné sníží, ve výsledku ho budou mít vyšší. Ačkoli budou dočasně zvýhodněni, ve výsledku zaplatí více. Dále podpořil názor, že by se pro rodiny mělo udělat něco radikálního. Byl by to signál pro ty, kteří plánují rodinu, ale i pro ty, kteří již rodinu mají.

p. Hampl uvedl, že propočty jsou připraveny pro obě varianty – jak rodiče žijící ve společné domácnosti, tak pouze ty, kteří jsou manželé. Ve variantním výpočtu se počítá i s variantou, kdy se bude jednat o všechny, kteří vystupují v roli rodičů. Mohou to být maximálně jen dvě osoby žijící ve společné domácnosti a společně pečující o děti. Pokud se tak pracovní tým dohodne, na dalším jednání je možné předložit rozpočtově neutrální variantu, která bude zahrnovat definici osob, které žijí ve společné domácnosti a společně pečují o děti.

p. Schlanger připomněl, že pokud se přidají další kategorie, může dojít ke komplikacím. Zaměstnavatelé nemají informace o neformálních svazcích. Tato změna by vyžadovala další úpravy týkající se znalostní kapacity zaměstnavatele.

p. Hampl odpověděl, že dokladování u zaměstnavatele by bylo do značné míry shodné s již existujícím dokladováním pro slevu na dani na dítě. Dále připomněl, že současný systém je nastaven kontraproduktivně vůči rodinné politice a působí protipopulačně. Bezprostředně v tuto chvíli je možné přijít s poměrně jednoduchým řešením, které neohrozí důchodový systém, zlepší do budoucna jeho vyrovnanost, okamžitě pomůže rodinám s dětmi, zmírní současné protichůdné nastavení a udělá systém průhlednější a srozumitelnější. Výsledkem bude, že si lidé konečně uvědomí, jak systém funguje a že se částečně zohlední pojistné, které odvádí rodiny prostřednictvím nákladů na děti. Toto opatření výrazně zvýší zásluhovost tím, že se promítne do rozpočtu rodiny tím více, čím více daná rodina usiluje o to, aby zajistila dobré materiální podmínky pro výchovu a rozvoj svých dětí – budoucích plátců do systému. V důsledku tohoto opatření tak v systému dochází k narovnání transferů a k narovnání zásluhovosti.

p. Potůček se obrátil na pracovníky Sekce 7 s dotazem, který položil p. Patta, a to zda je možné pro jednotlivé varianty vypočítat roční přínos ve vztahu k rodinám s dětmi za současné úrovně příjmů a příspěvků.

p. Machanec odkázal na tabulku z rozeslaného materiálu. Zvýšením pojistné sazby se u rodin bez dětí vybere téměř 7 miliard navíc. U rodin s jedním dítětem ta sazba zůstává stejná. U rodin s 2 dětmi se vybere o 3,5 miliardy méně a u rodin s 3 dětmi 1,6 miliardy méně a se čtyřmi dětmi už jenom o 250 milionů Kč méně. Zhruba 5,4 miliardy Kč je přesun k rodinám s dětmi. Zároveň je potřeba přihlídnout k expertním korekcím.

p. Schlanger navázal na p. Linhartu. Pokud se bude pracovat pouze s dobou, kdy žijeme dítě, tak to bude pro některé skupiny stále demotivační. Zejména tak tomu bude u rodin s jedním dítětem, kdy sice po dobu jedné třetiny života pojistné klesne, ale po dobu dvou třetin života pojistné stoupne. U dvou dětí se to neutralizuje na současnou situaci a až u tří dětí se to překloupí do plusu. Mělo by se uvažovat o tom, jak pracovat se započtenými roky.

p. Potůček souhlasil s tím, že se jedná o další podnět pro modelování výpočtu. Dále se p. Schlangeru zeptal, zda by se to časově omezené zvýhodnění nedalo případně řešit snížením či zvýšením procent.

p. Schalnger odpověděl, že existují dvě možnosti: pracovat s lety nebo pracovat s procenty.

p. Fiala reagoval na úvahy, zda by sleva na pojistném měla být uplatňována pouze po dobu, kdy jsou děti nezletilé, nebo zda by měla být uplatňována déle. Preferoval první variantu, kde by se o slevě jednalo pouze v době, kdy se o děti pečuje, a to z důvodu, aby nebyli znevýhodnění lidé, kteří se rozhodnou mít děti později. Vyvarovali bychom se tak finančním strategiím mít děti ve dvaceti letech a uplatňovat z toho doživotní slevu. Mělo by se jednat o kompenzaci zvýšených nákladů, které byly vynaloženy na péči o děti. Pracovní tým se shodl na této variantě.

p. Linhart doplnil, že pokud by se v tomto návrhu pokračovalo, tak by měli být vyloučeni důchodci z té zvýšené sazby 29 %.

Závěry návrhu diferenciací sazeb pojistných odvodů pro rodiny s dětmi:

1. Pracovní tým souhlasil s koncepcí, že narovnání transferů je vhodné řešit také prostřednictvím úpravy sazeb na sociálním pojištění.
2. Pracovní tým doporučil rozšířit množinu oprávněných pojištěnců pro uplatnění slevy na pojistném na rodiče (a osoby v obdobném právním postavení) vychovávající děti ve společné domácnosti. Omezovat tento okruh pouze na manžele je příliš restriktivní.
3. Promýšlet návrhy diferenciací výše procentních sazeb ve vztahu k dopadu navrhovaných opatření na celkovou výši příspěvků po celou dobu ekonomické aktivity pojištěnců.
4. Přizvat na příští jednání pracovního týmu zástupce Komise pro rodinou politiku.

Ad 4. Další priority pracovního týmu pro letošní rok

p. Hampl uvedl, že jednou z priorit práce PT3 pro letošní rok je řešení vybraných problémů z hlediska zohlednění péče o zdravotně postižené závislé členy rodiny v důchodovém systému. Jako jeden z příkladů popsal konkrétním případ matky, která hned po vysoké škole nastoupila na mateřskou dovolenou. Po té vychovala osm dětí, které vystudovali vysokou školu a nyní ze svého příjmu odvádějí státu vysoké pojistné. Potom až do důchodového věku pečovala o svou vlastní matku, která byla na tuto péči odkázána. Zmíněná žena do systému přispěla několika plátcí daní a pojistných odvodů a péčí o jednoho ze svých rodičů a důchod má pouze ve výši 3 tisíc. Potom požádal pana Hutaře o úvodní informaci k této problematice.

p. Hutař uvedl, že tento problém má několik dimenzí. První je historická dimenze. Do poloviny roku 2009 docházelo k tomu, že když daná péče trvala déle než 1825 dní, tak se vylučovala jen polovina doby nad těchto 1825 dní. Došlo k tomu, že čím déle daná péče trvala, tím nižší byl důchod té rodiny. Často to naráželo na hranici nejnižší částky procentní výměry starobního důchodu (770,-). Od poloviny roku 2009 se umožnila volba výhodnější možnosti (vyloučit nebo nevyloučit danou dobu), v případě že daná péče trvala alespoň 15 let.

p. Hampl poděkoval za úvodní informaci a požádal p. Hutaře, aby vypracoval podklad, o kterém by se na půdě pracovního týmu mohla vést další debata. Tento podklad může obsahovat i konkrétní náměty na řešení problému. Tento vstup bude pro tým velmi přínosný, protože se jedná o vysoce speciální téma, kde málokdo podrobně zná.

p. Linhart požádal p. Hutaře, aby ve svém vyjádření postihl přesně tu skupinu, kterou by se tým pak měl zabývat.

p. Hutař souhlasil, že přinese vstup se všemi prvky, které mohou mít vliv.

p. Škorpík požádal, zdali by MPSV mohlo dostat předem podklad pana Hutaře, aby se k tomu případně vyjádřilo a aby měl tým k dispozici aktuální informaci.

p. Hampl poděkoval všem za účast a ukončil jednání.

XX

Příští jednání: 30. dubna 2015 od 14:00

MPSV ČR, Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2; web: duchodova-komise.cz

Zapsala: Helena Ježková

Vidoval: Otakar Hampl

Seznam přítomných:

Jméno	Instituce
Tomáš Fiala	VŠE
Otakar Hampl	MZe
Markéta Havelková	Sekretariát OK
Jan Hutař	NRZP ČR
Helena Ježková	Sekretariát OK
Lubomír Jokel	MPSV
Milan Kantor	APS
Zdeněk Linhart	MPSV
Tomáš Machanec	MPSV
Ivo Patta	
Karel Pelán	
Zdeněk Pernes	RS ČR
Jiří Pešta	Svaz vojenských veteránů
Martin Potůček	Předseda OK
Jiří Schlanger	
Zdeňka Srnová	MPSV
Jan Škorpík	MPSV
Martin Štěpánek	MPSV
Jaroslav Šulc	ČMKOS